

PARTNERSTVO ZA RAZVOJ

Sporazum političnih strank o sodelovanju pri izvajanju Strategije razvoja Slovenije

Slovenija se mora danes soočiti s pomembnimi izzivi. Nekateri med njimi so skupni celotni Evropi. Zaradi pritiskov globalizacije moramo oblikovati bolj dinamično in inovativno gospodarstvo, temelječe na znanju, podjetnosti in večji mobilnosti ljudi. Hkrati moramo poiskati način, da bomo ob nujnosti večje konkurenčnosti in dejstvu demografskih sprememb ohranili vrednote evropskega razvojnega modela, kot so visoka raven blaginje in kakovost življenja, socialna kohezija in solidarnost, dostopnost izobraževanja in zdravja, sodelovanje državljanov pri odločanju in trajnost razvoja. Slovenija se kot nova članica Evropske unije srečuje še z dodatnimi izzivi. Gospodarsko dohitevanje razvitejšega dela Evrope moramo nujno pospešiti, če želimo v dosegljivi prihodnosti uživati njim primerljivo blaginjo. Obenem pa moramo v okviru Evropske unije najti pot za samostojen nacionalni razvoj, za uveljavljanje naših političnih in gospodarskih interesov, za krepitev mednarodnega položaja in za razvoj naše kulture.

Politične stranke se s tem sporazumom zavezujejo k tvornemu sodelovanju pri iskanju najboljših odgovorov na te izzive. Zunanje okolje in nekatere naše slabosti zahtevajo spremembe sedanjih politik in inštitucij. Pri iskanju najboljših odgovorov na gospodarske in družbene izzive je zaželeno sodelovanje vseh, ki k temu lahko prispevajo. Uspešnost sprememb, za katere se bomo odločili, bo večja, če bomo zanje dosegli široko razumevanje in soglasje. Zato s tem sporazumom opredeljujemo naše skupne razvojne cilje in vrednote, ki jih bomo spoštovali pri njihovem doseganju. Podpisnice se zavezujejo, da bomo pri oblikovanju ukrepov za doseganje teh ciljev tvorno sodelovale, kar pomeni, da bomo prispevale k iskanju najboljših rešitev v parlamentu in da bomo s svojim javnim delovanjem prispevale k razumevanju nujnosti in smiselnosti sprememb, za katere se bomo skupaj odločile.

Cilji

Glavni cilj razvoja je povečevanje človekove blaginje in kakovosti življenja. Razvoj družbe mora izboljšati možnosti vsakega človeka za dolgo, zdravo in aktivno življenje. Ljudem mora biti zagotovljena dostopnost znanja in zdravja kot osnovnih virov, ki omogočata uresničenje osebnih potencialov, dejavno vključevanje v družbeno, politično in gospodarsko življenje ter prevzemanje odgovornosti za lastno usodo. Zagotovljena mora biti socialna varnost, ki omogoča večjo prilagodljivost ljudi in obvladovanje življenjskih tveganj. Posebna pozornost mora biti namenjena zaščiti najbolj ranljivih skupin, zmanjševanju revščine in socialne izključenosti. Zagotovljena mora biti pravna varnost človekovih pravic in premoženja, enakost možnosti ter spoštovanje osebnih in kulturnih razlik.

Glavna gospodarska cilja sta pospešitev gospodarske rasti in večja zaposlenost. Če želimo doseči višjo blaginjo in kakovost življenja, moramo povečati gospodarsko rast. Če želimo doseči višjo gospodarsko rast, moramo izpeljati strukturne reforme, s katerimi bomo izboljšali našo konkurenčnost v globalnem gospodarskem okolju.

Konkurenčnost danes lahko temelji le na znanju, inovativnosti in podjetništvu ljudi ter na večjih vlaganjih v znanje, sodobne tehnologije in raziskave in razvoj. To pa zahteva oblikovanje bolj odprte, dinamične in prilagodljive družbe, ki se bo sposobna hitreje odzivati na izzive globalizacije in enotnega evropskega trga. Povečati je potrebno učinkovitost delovanja države in njenih predpisov ter zmanjšati njeno neposredno vlogo v gospodarstvu. Potrebno je ustvariti pogoje za hitrejši razvoj vseh regij in zmanjševanje zaostanka najmanj razvitih.

Razvoj mora biti trajnosten. Trajnostni razvoj omogoča današnjim generacijam zadovoljevanje njihovih potreb, ne da bi omejeval možnosti vsaj enako uspešnega zadovoljevanja potreb prihodnjih generacij. Rezultat trajnostnega razvoja je dolgoročno uravnovešena razvitost gospodarske, socialne in okoljske sestavine blaginje. Načelo trajnosti na gospodarskem in socialnem področju pomeni predvsem vzdržno povečevanje sposobnosti za gospodarsko rast, človekov razvoj in večanje blaginje, za kar moramo med drugim zagotoviti medgeneracijsko trajnost sistemov socialnega zavarovanja in javnega financiranja, ustvariti pogoje za trajno obnavljanje prebivalstva ter preprečiti razvojno izključenost posameznih družbenih skupin ali področij države. Načelo trajnosti na okoljskem in prostorskem področju pomeni organizacijo gospodarstva, infrastrukture, poselitve in načina življenja v okviru nosilnosti okolja, prostora in naravnih virov.

Vrednote

Javne razprave o prihodnosti Slovenije, ki so potekale v zadnjih letih, so pokazale, da obstaja osnovno soglasje o temeljnih razvojnih ciljih, pa tudi zavest, da so za njihovo uresničitev potrebne spremembe. Odgovornost vlade je, da na podlagi tega soglasja pripravi celovite strukturne reforme ter k njihovem oblikovanju in realizaciji pritegne ustvarjalne sposobnosti ljudi, razvojni potencial institucij in različne interese države, podjetij in civilne družbe. S podporo tako širokega kroga deležnikov bo lažje izpeljala potrebne spremembe tudi takrat, ko bodo te zahtevale dodatne napore in prilagajanje ali kadar bodo trčile na nasprotovanje obstoječih interesov. Podpora spremembam pa bo večja, če bodo krepile nekaj osnovnih vrednot, na katerih temelji slovenski razvoj.

Družbene spremembe je potrebno zasnovati in izpeljati na demokratičen način. Demokracija ne pomeni le volitev in demokratične ureditve formalnih inštitucij. Pomeni tudi odprt javni dialog o pomembnih vprašanjih, posvetovanje z zainteresiranimi skupinami civilne družbe, dialog med socialnimi partnerji, lokalno samoupravo in regionalno partnerstvo ter neposredno odločanje državljanov. Pomembna elementa demokracije sta javnost dela in odgovornost državnih funkcionarjev ter svoboda javnega izražanja in pluralnost medijev. Učinkovito usmerjanje razvoja zato zahteva medsebojno usklajevanje in relativno visoko stopnjo soglasja družbenih deležnikov na vseh ravneh. S tem se poveča družbena odgovornost za učinkovit razvoj in presežejo zgolj redistributivne koalicije, kjer prevladujejo zasebne koristi nad javnimi. Država mora odigrati vlogo moderatorja takšnega družbenega dialoga ter z informacijami in argumenti ustvarjati zavest o potrebnosti strukturnih reform ter večje družbene in gospodarske dinamike.

Slovenija mora biti pravna država. Pravna država pomeni enakost vseh ljudi pred zakonom ter neodvisnost in nepristranskost sodstva pri njegovih odločitvah. Pomeni

tudi enakost obravnave vseh ljudi pred državnimi organi in javnimi službami, torej odsotnost privilegijev, neformalnih vplivov in korupcije. Človekove pravice morajo biti učinkovito zaščitene in brez izjeme spoštovane. Nujen pogoj pravne države je učinkovitost pravosodnega sistema in sistema javne varnosti, ki zagotavljata dejansko izvršljivost posameznikovih pravic in varstvo njegovih legitimnih interesov.

Slovenija mora ob večji konkurenčnosti ostati socialna in socialno pravična država. Socialna pravičnost pomeni enakost začetnih možnosti vseh državljanov za dostop do osnovnih virov, ki omogočajo kakovostno življenje. Pri tem ima pomembno vlogo zlasti javni sektor, ki pa mora biti učinkovit in ga je smiselno dopolniti in povezovati z zasebno pobudo. Zato potrebujemo bolj učinkovito socialno državo, ki temelji na prožnem upoštevanju različnosti potreb ljudi, na spodbujanju aktivnosti in podjetnosti posameznikov ter na oblikovanju širše, bolj raznolike in delno tudi konkurenčne ponudbe socialnih storitev. Država in civilna družba morata vzpostaviti sodelovanje in postati del enotnega omrežja, zato država ni več edini skrbnik socialnih ciljev. Smiselno je, da se tržna regulacija in podjetniška logika poslovanja delno uveljavita tudi na področju družbenih dejavnosti, kot so socialno varstvo, zdravstvo, šolstvo, znanost in druge. Hkrati pa je enako pomembna tudi solidarnost z ranljivimi skupinami in posamezniki, ki niso sposobni tekmovanja na trgu dela in jim grozita revščina in socialna izključenost.

Gospodarski razvoj temelji na svobodni gospodarski pobudi in poštenem nagrajevanju uspešnih. Ekonomska vloga države je zagotavljanje stabilnega, preprostega in čimbolj preglednega gospodarskega okolja. Trgi blaga, dela in kapitala morajo delovati prosto, vendar v okviru jasnih pravil, ki spodbujajo podjetniško inovativnost, tržno moralo in družbeno odgovorno obnašanje podjetij, neprofitnih organizacij in posameznikov. Podjetniški duh, neprestano poslovno prilagajanje podjetij ter medsebojno zaupanje in sodelovanje družbenih deležnikov morajo postati osrednje razvojno gibalno. Ekonomska uspešnost in pravičnost pa zahtevata tudi upoštevanje in ustrezno nagrajevanje dosežkov posameznika in njegovega prispevka k razvoju. Socialne razlike, ki nastanejo kot rezultat nagrajevanja dobrega dela, znanja, ustvarjalnosti, podjetnosti in sposobnosti posameznika so legitimne in razvojno spodbudne.

Prednostne naloge za doseganje ciljev

Strategija razvoja Slovenije določa pet prednostnih nalog za doseganje naših razvojnih ciljev. Za njihovo uspešno izvedbo bodo potrebne spremembe na številnih področjih. Vlada je zato sprejela okvir gospodarskih in socialnih reform, ki pomeni nabor ključnih sprememb, potrebnih za uresničevanje strategije, ter izhodiščne predloge konkretnih rešitev. Najpomembnejši predlogi, urejeni po posameznih prednostnih nalogah, so povzeti v naslednjih odstavkih. Vlada bo letos poskušala ustvariti čim širše soglasje za predvidene ukrepe, tako z njihovim dodatnim utemeljevanjem kot tudi s prilagajanjem in nadomeščanjem z boljšimi ali bolj sprejemljivimi rešitvami. Podpisnice sporazuma bomo pri tem sodelovale s konstruktivnimi predlogi in z jasno podporo rešitvam, za katere bomo ocenile, da ob spoštovanju naših skupnih vrednot omogočajo doseganje s tem sporazumom postavljenih ciljev.

Konkurenčno gospodarstvo in hitrejša gospodarska rast. Naše zaostajanje v mednarodnih primerjavah konkurenčnosti gospodarstva in poslovnega okolja zahteva hitro ukrepanje. Ukrepi so predvideni na petih ključnih področjih.

Prvič, potrebne so odločnejše spremembe za povečanje gospodarske konkurenčnosti. Spodbuditi moramo hitrejši razvoj podjetništva ter malih in srednjih podjetij, oblikovati prijaznejše poslovno okolje, okrepiti domače in razvojno spodbudne tuje naložbe. Podpreti moramo internacionalizacijo uspešnih slovenskih podjetij in povečati konkurenčno sposobnost storitvenih dejavnosti. Odpravljati moramo monopole oziroma možnosti za izkoriščanje tržnega položaja v gospodarskih dejavnostih, mrežnih storitvah, zemljiški regulaciji in nepremičninskem trgu ter na področju reguliranih poklicev. Hkrati moramo zagotoviti stabilno makroekonomsko okolje in prevzem evra v letu 2007.

Drugič, potrebna je razvojno spodbudna davčna reforma. Davčni sistem in njegovo izvajanje je potrebno poenostaviti. Zmanjšati je potrebno obremenitev dela in deloma povečati obremenitev potrošnje, onesnaževanja in premoženja.

Tretjič, s prestrukturiranjem javnih izdatkov in s ciljnimi usmerjanjem evropskih sredstev na nekaj ključnih projektov moramo odločneje podpreti razvojne prioritete države.

Četrtič, s privatizacijo moramo pospešiti umik države iz gospodarstva in zagotoviti večjo učinkovitost gospodarstva ter razvoj finančnega sistema.

Petič, tudi na področju javnih gospodarskih služb je potrebna liberalizacija in omogočanje konkurence različnih ponudnikov ob hkratnem zagotavljanju zanesljivosti oskrbe in enake dostopnosti infrastrukture.

Učinkovito ustvarjanje, pretok in uporaba znanja. Razpoložljivo domače in tuje znanje moramo bolje kot doslej uporabiti za svoj gospodarski razvoj in ustvarjanje kakovostnih delovnih mest. Zato so potrebne temeljite spremembe v delovanju dveh ključnih podsistemov.

Prvič, potrebne so spremembe v raziskovalni politiki in spodbujanju tehnološkega razvoja. Javna sredstva za raziskave in razvoj moramo povečati in jih preusmeriti v tehnološki razvoj in sodelovanje z gospodarstvom. Okrepiti je potrebno spodbude za zaposlovanje mladih strokovnjakov v gospodarstvu, za povezovanje gospodarstva z univerzami in inštituti ter za razvijanje ključnih sodobnih tehnologij tudi v Sloveniji. Naš cilj je oblikovanje učinkovitega in odprtega »inovacijskega sistema«, v katerem bodo interaktivno sodelovali vsi ključni udeleženci (podjetja, univerze, javne in zasebne raziskovalne inštitucije, državna uprava ter podperne paradržavne inštitucije kot so agencije, tehnološki parki, finančne organizacije ipd.).

Drugič, potrebne so spremembe v izobraževalnem sistemu, ki bodo povečale njegovo kakovost, povezanost s potrebami gospodarstva in podpirale vseživljenjsko učenje. Ustvariti moramo okolje, v katerem bo sčasoma prišlo do preoblikovanja obstoječih univerz, njihovega povezovanja z inštituti in ustanavljanja novih, tudi zasebnih visokošolskih zavodov. S tem bi dosegli potrebno konkurenco in odprtost univerzitetnega prostora. Financiranje visokega šolstva naj bi omogočilo večji vpliv uporabnikov na kakovost izobraževalnih storitev ob zagotavljanju dostopnosti študija ne glede na socialni status.

Učinkovita in cenejša država. Stroške delovanja javnega sektorja je potrebno zmanjšati z bolj racionalno organizacijo in bolj učinkovitim izvajanjem nalog, s poenostavitvami postopkov, varčevanjem pri zaposlovanju, s prenašanjem dela nalog

v zasebni sektor in z uveljavljanjem javno zasebnega partnerstva. Izboljšati je potrebno našo sposobnost za črpanje evropskih sredstev. Kakovost predpisov je potrebno izboljšati z vključevanjem zainteresirane javnosti v njihovo pripravo, z vnaprejšnjimi presojami učinkov in z načelom minimiziranja administrativnih bremen. Izboljšati je potrebno delovanje pravosodnega sistema in zmanjšati sodne zaostanke.

Moderna socialna država in večja zaposlenost. Ustvariti želimo okolje, v katerem bodo ljudje lažje in hitreje našli delo, hkrati pa uživali tudi potrebno raven socialne zaščite in varnosti. S prilagoditvami v sistemih socialnega zavarovanja je potrebno zagotoviti, da bo primerna raven varnosti zagotovljena tudi prihodnjim generacijam. Zato so potrebne spremembe na štirih področjih.

Prvič, ustvariti je potrebno prilagodljivejši trg dela in spodbuditi večjo zaposlenost. Brezposelne osebe in prejemnike socialnih transferov je potrebno motivirati za aktivno iskanje dela in razvijanje njihovih sposobnosti ter za sprejemanje tudi občasnih in začasnih zaposlitev. Pri tem jih je treba podpreti s spremenjeno politiko zaposlovanja, s spodbudami za izobraževanje in usposabljanje ter z izboljšano štipendijsko politiko. Podjetjem je potrebno omogočiti enostavnejše sprejemanje odločitev o novem zaposlovanju in znižati davčno ceno dela, kar bo povečalo stopnjo zaposlenosti. Oblikovati je potrebno tudi prilagodljivejši in bolj stimulativen plačni sistem.

Drugič, z večjo preglednostjo in enostavnostjo sistema socialnih transferov je potrebno zagotoviti, da bodo pomoč dobili tisti, ki so je res potrebni, ter preprečiti izkoriščanje in zlorabe sistema socialnih pomoči. Vzpostaviti je potrebno enotno evidenco, poenotiti valorizacijske mehanizme in merila za dodeljevanje socialnih pravic ter določiti višino prejemkov tako, da bo stimulirala odločitve za delovno aktivnost.

Tretjič, v pokojninskem sistemu je potrebno okrepiti spodbude za daljše ostajanje v aktivnosti, omogočiti zavarovanje in pridobivanje ustreznih pravic tudi na osnovi kratkotrajnih zaposlitev ter spodbujati varčevanje v prostovoljnem sistemu. Doseči je potrebno pravičnejšo porazdelitev bremen in upravičenj iz pokojninskega sistema ter zagotoviti ustrezno kombinacijo socialne sprejemljivosti in ekonomske vzdržnosti sistema.

Četrtič, s spremembami v zdravstvenem sistemu je potrebno predvsem zagotoviti učinkovitejše upravljanje z obstoječimi viri in spodbujati racionalno obnašanje ponudnikov in uporabnikov zdravstvenih storitev, kar bo omogočilo boljše zadovoljevanje dejanskih potreb z danimi sredstvi.

Trajnostni razvoj. Zagotoviti moramo, da bodo ukrepi različnih politik poleg uresničevanja sektorskih ciljev namenjeni tudi zagotavljanju trajnostnega razvoja. To so zlasti ukrepi na področju trajnostnega obnavljanja prebivalstva, regionalnega razvoja, gospodarjenja s prostorom, stanovanjske politike, energetske učinkovitosti, okoljske vzdržnosti transporta, varstva okolja, zdravja in kulture.